

233. Yılında Jakoben İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi

Ulusal Konvansiyon olarak toplanan Fransız halkının temsilcileri, adaletin ve aklın sonsuz yasalarından kaynaklanmayan insan yasalarının, ya cehaletin ya da despotizmin insanlığa karşı saldırı girişimlerinden ibaret olduğunu kabul ederek; insanın doğal haklarının unutulup küçümsenmesinin dünyadaki suçların ve felaketlerin sebebi olduğundan emin olarak, hükümetin eylemlerini aralıksız izleyebilen ve bunları toplumsal kurumların varlık amacıyla kıyaslayabilen yurttaşlar, zorbalığın kendilerini ezmesine ve aşağılamasına asla izin vermesinler diye; halk, özgürlüğünün ve mutluluğunun temellerini unutmasın diye; yüksek memurlar kendi görevlerinin kurallarını uygulansınlar, yasa yapıcı özel görevinin konusunu göz önünde bulundursun diye, bu kutsal ve devredilemez hakları resmi bir Bildirgeyle açıklamaya karar vermişlerdir. Bunun sonucu olarak Ulusal Konvansiyon, evrenin yüzüne karşı ve ölümsüz yasa koyucunun gözleri önünde aşağıdaki insan ve yurttaş hakları bildirgesini ilan eder.

I. Her türlü siyasal birliğin amacı, insanın doğal ve geri alınamaz haklarını korumak ve tüm yeteneklerini geliştirmektir. II. İnsanın temel hakları, kendi özgürlüğünü ve varlığını koruması için gerekli olan her şeydir. III. Bu haklara, fiziksel ve tinsel güçleri ne denli farklı olursa olsun tüm insanlar eşit olarak sahiptirler. Hakların eşitliği, doğa tarafından düzenlenmiştir; toplum, onları ihlal etmez, tersine etkisizleştirilmelerine neden olan aşırı güç kullanımına karşı güvence sağlar. IV. Özgürlük, insanın sahip olduğu tüm yetilerini dilediği gibi geliştirme gücüdür. Kuralı adalet, sınırları başkalarının hakları, ilkesi doğa, güvencesi yasadır. V. Barışçıl olarak toplanma hakkı ve basım ya da başka biçimlerde düşünceleri açıklama hakkı, insanın özgürlüğü ilkesinin öylesine zorunlu bir sonucudur ki, bugünkü ya da geçmişteki despotizmin anısına bakmak yeterlidir. VI. Mülkiyet, her yurttaşın, yasayla güvence altına alınmış olan güzelliklerden kendi payına düşeni alma ve bunu kullanma hakkıdır. VII. Mülkiyet hakkı, tüm haklar gibi, başkalarının haklarına saygı gösterme zorunluluğuyla sınırlıdır. VIII. Bu hak, diğer insanların güvenliğine, özgürlüğüne, yaşama hakkına, mülkiyet hakkına zarar veremez. IX. Bu ilkeyi ihlal eden her türlü mal ticareti, temelden haksız ve ahlaksızdır. X. Toplum tüm üyelerine iş sağlayarak ya da çalışacak durumda olmayanların varlıklarını sürdürmelerine yetecek düzeyde yardım ederek onların geçimlerini sağlamak zorundadır. XI. Gereksinimlerinden yoksun olanlara yapılacak zorunlu yardımlar, ihtiyaç fazlasına sahip olanların yükümlülüğüdür; bu yükümlülüğün nasıl yerine getirileceği yasayla belirlenir. XII. Gelirleri, geçimleri için gerekli olanı aşmayan yurttaşlar kamu harcamalarına katılma yükümlülüğünden muaftır. Diğerleri servetlerinin boyutuna göre artan oranda bu yükümlülüğü yerine getirmek zorundadırlar. XIII. Toplum, tüm varlığıyla, toplumsal aklın gelişmesini ve öğretimin bütün yurttaşlarca ulaşılır olmasını destekler. XIV. Halk egemendir; hükümet onun eseri ve malıdır, kamu görevlileri onun memurlarıdır. Halk, istediği zaman hükümetini değiştirebilir ve temsilcilerini görevden alabilir. XV. Yasa, halkın iradesinin özgür ve resmi ifadesidir. XVI. Yasa, herkes için eşittir. XVII. Yasa, sadece topluma zararlı olanı yasaklayabilir, topluma gerekli olanı emreder. XVIII. İnsanın lağvedilemez haklarını ihlal eden her yasa, temelden haksız ve zorbacadır; yok hükmündedir. XIX. Yasa, tüm özgür devletlerde, her şeyden önce yönetenlerin yetkilerini kötüye kullanmalarına karşı kamusal ve bireysel özgürlüğü korur. Önsel olarak halkın iyi, yargıcın ise dürüst olduğunu kabul etmeyen her kurum çürümüştür. XX. Halkın hiç bir kesimi, tüm halkın gücünü kullanamaz; ama dile getirdiği istemler, genel iradenin oluşmasına katkı sağlayan istemler olarak saygı ile karşılanır. Bu egemen topluluğun her kesimi iradesini sınırsız bir özgürlükle açıklayabilme hakkına sahiptir; oluşturulmuş her türlü makamdan tamamen bağımsızdır; kendi politikalarının ve kararlarının egemenidir. XXI. Bütün yurttaşlar, erdemleri ve yetenekleri dışında hiç bir ayırım gözetmeksizin ve halkın güveni dışında hiç bir nitelik aranmaksızın her türlü kamu görevine kabul edilirler. XXII. Bütün yurttaşlar, halk temsilcisi seçilme ve yasama faaliyetlerine katılmada eşit haklara sahiptir. XXIII. Bu hakların göstermelik ve eşitliğin hayal olmaması için kamu görevlilerine toplum tarafından maaş bağlanır; böylece kendilerinin ve ailelerinin geçimini tehlikeye sokmadan emekleriyle geçinen insanlar olarak yasanın her gerektirdiği durumda toplantılara katılmaları sağlanır. XXIV. Her yurttaş, yasanın sözcüsü ya da uygulayıcısı olan yüksek dereceli memurlara ve hükümet görevlilerine kutsal bir saygı göstermelidir. XXV. Hiç kimse, bir insanın özgürlüğüne, güvenliğine ve mallarına karşı, yasaların belirlediği durumlar ve emrettiği yollar dışında, yasa adına olsa bile bir eylemde bulunamaz. Bunun tersi eylemler keyfi ve hükümsüzdür; yasaya duyulan saygının kendisi bu eyleme boyun eğmeyi yasaklar; eğer eylem şiddet kullanılarak gerçekleştirilmeye çalışılırsa, yasa bu şiddete karşı güç kullanarak direnmeye izin verir. XXVI. Her bireyin, kamu erkini elinde bulunduranlara dilekçe verme hakkı vardır. Bu dilekçelerin muhatapları dilekçenin bahsettiği hususları karara bağlamak zorundadırlar. Dilekçe hakkı yasaklanamaz, sınırlandırılmaz ve kullananlar cezalandırılmaz. XXVII. Baskıya direnme, tüm insan ve yurttaş haklarının doğal sonucudur. XXVIII. Toplum üyelerinin herhangi biri baskıya uğradığında, toplumun bütünü baskı altında demektir. Toplumun bütünü baskıya uğradığında, toplum üyelerinin her biri baskı altındadır. XXIX. Hükümet halkın haklarını ihlal ettiğinde, ayaklanma, halk için ve halkın her bir bölümü için, en kutsal haktır ve en vazgeçilemez görevdir. XXX. Bir yurttaş toplumsal güvenceden yoksunsa, tüm haklarını kendi başına savunmak onun en doğal hakkıdır. XXXI. Her iki durumda da, baskıya karşı direnmenin yasal biçimlere sokulması, zorbalığın en incelmış halidir. XXXII. Kamu hizmeti, ayrıcalık ya da ödül değil, kamusal görevdir. XXXIII. Halk temsilcilerinin işledikleri suçlar en ağır biçimde ve kolayca cezalandırılmalıdır. Hiç kimse kendisinin diğer yurttaşlardan daha dokunulmaz olduğunu iddia edemez. XXXIV. Halkın, temsilcilerinin tüm faaliyetlerinden bilgi edinme hakkı vardır; temsilciler, halka yönetimleriyle ilgili eksiksiz bilgi vermek ve halkın yargısını saygıyla karşılamak zorundadırlar. XXXV. Tüm ülkelerin insanları kardeştir ve halklar güçleri oranında aynı devletin yurttaşlarıymış gibi dayanışma içinde olmalıdırlar. XXXVI. Bir tek ulusu ezen, tüm ulusların düşmanı olduğunu açıkça ilan etmiş sayılır. XXXVII. Özgürlüğün gelişimini durdurmak ve insan haklarını ortadan kaldırmak için bir tek halka bile savaş açanlar, tüm halklar tarafından, yalnızca sıradan düşman olarak değil, katiller ve haydutlar sürüsü olarak geri püskürtülmelidir. XXXVIII. Tüm krallar, soylular, zorbalar, dünyanın egemeni insan soyuna ve evrenin yasa koyucusu doğaya karşı başkaldıran kölelerdir.

24 Nisan 1793

[Maximilien de Robespierre tarafından önerilmiş
Ulusal Konvansiyon'un (*Convention Nationale*)
buyruğuyla yayınlanmıştır]